

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาครูเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ โครงงาน
โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาหนองคาย เขต 2 มีสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. คำถามการวิจัย
2. วัตถุประสงค์การวิจัย
3. ขอบเขตการวิจัย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
6. อภิปรายผลการวิจัย
7. ข้อเสนอแนะ

คำถามการวิจัย

1. การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา ตำบลเซิม อำเภอโพธิ์ชัย
จังหวัดหนองคาย มีสภาพเป็นอย่างไร
2. การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ โครงงานของครูในโรงเรียนบ้านท่าหนอง
พันทา โดยใช้กลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายในโรงเรียน จะมีผลอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา ตำบลเซิม
อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อพัฒนาครูในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทาให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ
โครงงานได้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตการดำเนินการดังที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ดังนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Research Participants) จำนวน 8 คน ประกอบด้วย
 - 1.1 ผู้วิจัย จำนวน 1 คน
 - 1.2 ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 รวม 7 คน
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 29 คน ได้แก่
 - 2.1 ครูโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัยและให้ข้อมูลโดยการให้สัมภาษณ์ในกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวข้องในกลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายใน
 - 2.2 วิทยากร 1 คน เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการเรียนรู้แบบโครงงานและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เกี่ยวข้องในกลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการ
 - 2.3 นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 21 คน โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายและแบบแบ่งชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 7 ห้อง ห้องละ 3 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เกี่ยวข้องในกลยุทธ์การนิเทศภายในโรงเรียน
3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research Principle) โดยดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) หากมีกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป ก็จะดำเนินการในรอบที่ 2 ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยการพัฒนาคู่มือด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ประเภทของเครื่องมือ
 - 1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา มีจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ แบบทดสอบก่อน-หลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ แบบการประเมินผลหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการพัฒนาครู มีจำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนต่อการสอนของครู แบบประเมินโครงงานนักเรียน แบบวัดความพึงพอใจของครูและแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน

2. ลักษณะของเครื่องมือ

2.1 แบบทดสอบก่อน-หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ ใช้เก็บข้อมูลจากผู้ร่วมวิจัยที่เข้าฝึกอบรม เพื่อทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน ก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ

2.2 แบบประเมินผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ ใช้เก็บข้อมูลจากผู้ร่วมวิจัยที่เข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับความสนใจ ความตั้งใจ การมีส่วนร่วม ความรู้ ความสามารถของวิทยากร การแบ่งกลุ่มปฏิบัติการ การนำเสนอผลงานและการอภิปราย

2.3 แบบประเมินแผนการเรียนรู้ ใช้ประเมินแผนการเรียนรู้ของผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับขั้นตอนการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน และการเขียนแผนการเรียนรู้

2.4 แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู ใช้สังเกตพฤติกรรมการสอนของครู ผู้ร่วมวิจัย เกี่ยวกับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน

2.5 แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนต่อการสอนของครูผู้ร่วมวิจัย ใช้สังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนต่อการสอนของครูผู้ร่วมวิจัย เกี่ยวกับขั้นตอนการจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน

2.6 แบบประเมินโครงงานของนักเรียน ใช้ประเมินโครงงานของนักเรียนเกี่ยวกับ ลักษณะของโครงงาน การวิเคราะห์ การวางแผนการปฏิบัติงาน ได้ถูกคัดครบถ้วนทุกขั้นตอน ตลอดจนประโยชน์ของโครงงาน

2.7 แบบประเมินความพึงพอใจของครู ใช้ประเมินความพึงพอใจของครูผู้ร่วมวิจัย ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน

2.8 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ใช้ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนผู้ร่วมวิจัย ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ก่อนการพัฒนาครูยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ยึด

ตนเองเป็นหลัก ไม่เตรียมการสอนล่วงหน้า ใช้แหล่งการเรียนรู้ไม่หลากหลาย ไม่ส่งเสริมกระบวนการคิด การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและการแสดงออกเต็มตามศักยภาพของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนไม่กล้าแสดงออก ขาดเรียนบ่อยและมีความรับผิดชอบต่องานน้อย ผู้วิจัยจึงดำเนินการพัฒนาครูเพื่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เพื่อให้ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ สามารถเขียนแผนการเรียนรู้แบบโครงการและจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการได้ โดยดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการปฏิบัติ (Action) ขั้นการสังเกต (Observation) และขั้นการสะท้อนผล (Reflection) ตามแนวคิดของเคมมิตสและแม็กแท็กการ์ต

หลังการดำเนินการตามกลยุทธ์ของการวิจัย กลุ่มผู้ร่วมวิจัยทั้ง 7 คน มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้แบบโครงการได้ดียิ่งขึ้น กำหนดสาระการเรียนรู้ ใช้สื่อในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และมีวิธีการใช้เครื่องมือในการวัดผลประเมินผลได้ดี และสามารถจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการตามแผนการเรียนรู้ที่เขียนได้อย่างเหมาะสมครบถ้วนตามขั้นตอนการสอนแบบโครงการได้เป็นอย่างดี นักเรียนสามารถจัดทำโครงการได้ตามขั้นตอนการทำทั้ง 5 ขั้นตอนได้ กล้าแสดงออก มีความสนุกสนานในการเรียน ครูผู้สอนและนักเรียนผู้ร่วมวิจัยมีความพึงพอใจในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการแล้วยังสามารถช่วยปรับปรุงพฤติกรรมกรอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

อภิปรายผล

ผลของการวิจัย เรื่อง การพัฒนาครูเพื่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ข้อ ได้แก่ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา ตำบลเซิม อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย และเพื่อพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา ให้ดีขึ้น โดยใช้วิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา ผู้วิจัยและคณะครูกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้ทำการศึกษาโดยการจัดทำ Focus Group พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา ยังไม่เหมาะสม กล่าวคือ ครูบางส่วนยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ยึดตนเองเป็นหลัก ไม่เตรียมการสอนล่วงหน้า ใช้แหล่ง

การเรียนรู้ไม่หลากหลาย ไม่ส่งเสริมกระบวนการคิด การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การแสดงออกเต็มตามศักยภาพของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนไม่กล้าแสดงออก และจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานน้อยมาก ทำให้ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยตกลงร่วมกันจัดการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน ซึ่งใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาโดยการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายใน

2. ผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา ให้ดีขึ้นโดยใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน ผู้วิจัยใช้กลยุทธ์การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งเมื่อเสร็จสิ้นทั้ง 2 กลยุทธ์แล้ว ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มผู้ร่วมวิจัยทั้ง 7 คน มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานมากขึ้น สามารถเขียนแผนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานได้อย่างถูกต้องและมั่นใจมากขึ้น นักเรียนสามารถจัดทำโครงงานได้ ครูและนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ จันทา ไกรโสคา (2548 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาค้นคว้า เรื่องการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน โรงเรียนบ้านวังโรงใหญ่สามัคคี อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ครูในโรงเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมการสอนแบบเดิม ยึดตนเองเป็นหลัก ไม่เตรียมการสอน ไม่ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิด นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ มีความรับผิดชอบต่อตนเองน้อย ผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศ ผลปรากฏว่าครู โรงเรียนบ้านวังโรงใหญ่สามัคคี อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีความรู้ ความสามารถและเขียนแผนการเรียนรู้แบบโครงงานและจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานได้เป็นอย่างดี นักเรียนสนุกสนานในการเรียน สามารถเข้าใจสิ่งที่เรียนได้เป็นอย่างดี ช่วยปรับปรุงพฤติกรรมและเจตคติให้ดำรงคนอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

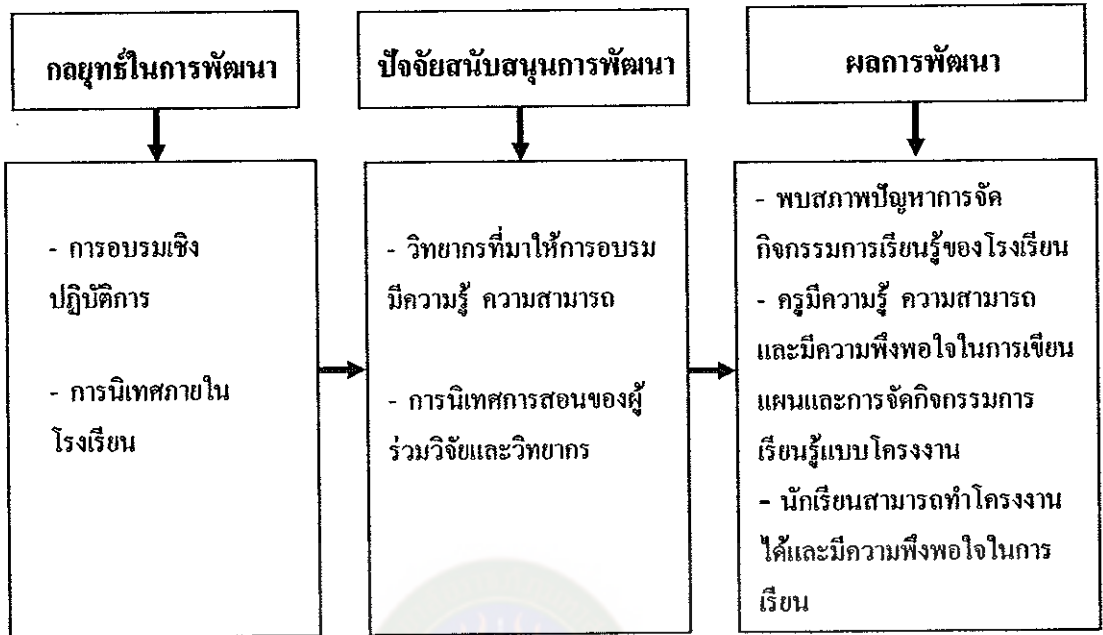
ปัจจัยที่ทำให้ผลดำเนินการพัฒนาครูเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย ประสบความสำเร็จ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับ มาก ค่าเฉลี่ยที่ 3.51 ขึ้นไปทุกกิจกรรม อาจมาจากเหตุผล ดังนี้

1. วิทยากรที่มาให้การอบรมมีความรู้ ความสามารถ ตั้งใจ เอาใจใส่ในการอบรม และมีปฏิสัมพันธ์ดีกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยที่เข้ารับการฝึกอบรม ทำให้บรรยากาศเป็นกันเอง

ไม่น่าเบื่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรานี สงวนนาม (2544 : 5) ที่กล่าวไว้ว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการจะเป็นการแก้ปัญหาและฝึกปฏิบัติงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลที่สนใจหรือมีปัญหาาร่วมกัน ได้แก่ผู้เข้าร่วมอบรมและวิทยากรนั่นเอง ซึ่งเมื่อการฝึกอบรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเสร็จสิ้นก็จะได้ชิ้นงานจากการปฏิบัติด้วย

2. การนิเทศการสอนของผู้ร่วมวิจัยและวิทยากร เป็นแบบกัลยาณมิตร ให้คำแนะนำต่าง ๆ ดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมน อมรวิวัฒน์ (2542 : 216) ที่ได้วางรูปแบบกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศขึ้น เพื่อเป็นแนวทางที่ชัดเจนให้ครูต้นแบบปฏิบัติงานนิเทศครูเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับความตั้งใจของผู้ร่วมวิจัย ทำให้ผลการประเมินออกมาในระดับ มากที่สุด แสดงให้เห็นว่า รูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศได้สร้างการยอมรับและได้รับความร่วมมือจากครูเครือข่ายเป็นอย่างดี ทำให้ผู้ร่วมวิจัยมีความพึงพอใจต่อการนิเทศการสอน ตระหนักในการร่วมมือกันในการเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ ซึ่งนำพุทธศาสตร์การนิเทศการสอนมาใช้ในโรงเรียน ทำให้ครูผู้สอนปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกศึกษาตามเรื่องที่สนใจและแสวงหาคำตอบด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาและคอยชี้แนะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิช (Niesz, 2004 : 378) ซึ่งได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการ เพื่อศึกษาว่าวิธีการเรียนรู้แบบโครงการเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้อย่างแท้จริงอย่างไร ผลการศึกษาวิจัยพบว่าหลังจากที่หลักสูตรได้รับการออกแบบมาใช้วิธีการเรียนรู้แบบโครงการแล้ว ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดผลกระทบในด้านบวกได้จริง

จากผลการวิจัยทำให้สามารถสรุปได้ว่า การที่เราจะสามารถพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถเขียนแผนการเรียนรู้แบบโครงการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการได้สำเร็จ ต้องใช้กลยุทธ์ 2 อย่าง คือ การอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายในโรงเรียน นอกจากนี้การที่จะประสบผลสำเร็จในการพัฒนาได้ต้องประกอบด้วยปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ วิทยากรที่มาให้การอบรมมีความรู้ ความสามารถ ตั้งใจ เอาใจใส่ในการอบรม และมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยที่เข้ารับการฝึกอบรม และการนิเทศการสอนของผู้ร่วมวิจัยและวิทยากร ที่เป็นรูปแบบกัลยาณมิตร ดังแผนภูมิที่ 8 ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 8 รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 1.1 โรงเรียนควรจัดให้มีการนิเทศภายใน ติดตาม การปฏิบัติการสอนของครูอย่างใกล้ชิดเป็นระบบและต่อเนื่อง
 - 1.2 โรงเรียนควรมีการนำครูไปศึกษาดูงาน โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน
 - 1.3 โรงเรียนควรมีการฝึกและส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนสามารถนิเทศการสอนสังเกตการสอนและให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันได้
 - 1.4 โรงเรียนควรจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ครูได้ใช้สำหรับให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและนำไปใช้ทำโครงงานในโอกาสต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรเพิ่มจำนวนครั้งและเวลาที่ใช้ในการสังเกตการสอนของครู เพื่อพัฒนาครูให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานได้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรวิจัยการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในรูปแบบอื่น ๆ

2.3 ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านงานวิชาการ ด้านการเงิน ด้านธุรการ ด้านงานพัสดุ เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY